

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

การวิเคราะห์เนื้อหาและการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล

ในสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**An Analysis of Contents and Use of Distance Education Printed Materials
in the Office of Documentation and Information,
Sukhothai Thammathirat Open University**

นางสาวจุฑารัตน์ นกแก้ว สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

jutharatstou@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จำแนกประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล 2) จัดกลุ่มเนื้อหาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล และ 3) สำรวจการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลที่เป็นสิ่งตีพิมพ์จัดเก็บและให้บริการโดยหน่วยงานการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์ พ.ศ. 2521-2553 จำนวน 823 ชื่อเรื่อง ยกเว้นสิ่งตีพิมพ์ประเภทงานวิจัยภาษาไทย วารสาร และสำเนาบทความ วิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล โดยใช้กรอบการจำแนกเนื้อหาการศึกษาทางไกลของศูนย์การเรียนรู้ทางไกลระดับสากล (International Centre for Distance Learning – ICDL) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล จำแนกได้ดังนี้ (1) ประเภทของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลเป็นประเภทหนังสือมากที่สุด จำนวน 440 ชื่อเรื่อง รองลงมาคือ วิทยานิพนธ์ จำนวน 208 ชื่อเรื่อง รายงานการประชุมสัมมนา จำนวน 123 ชื่อเรื่อง และน้อยที่สุดคือ งานวิจัย จำนวน 52 ชื่อเรื่อง และ (2) เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษมากที่สุด จำนวน 557 ชื่อเรื่อง รองลงมาเป็นสิ่งพิมพ์ภาษาไทย จำนวน 266 ชื่อเรื่อง 2) การจัดกลุ่มเนื้อหาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลตามหมวดของสิ่งพิมพ์ เป็น หมวดการศึกษาทางไกล (ทฤษฎี นโยบาย สังคมวิทยา การพัฒนา) มีมากที่สุด จำนวน 196 ชื่อเรื่อง รองลงมาคือ หมวดวัสดุการสอน (แหล่งทรัพยากร สื่อ) จำนวน 165 ชื่อเรื่อง และน้อยที่สุด คือ หมวดหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 25 เรื่อง 3) การใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล สิ่งพิมพ์ทุกประเภทมีประวัติการยืมออก เมื่อจำแนกตามประเภทสิ่งพิมพ์ หนังสือภาษาไทยและรายงานการประชุมสัมมนา มีประวัติการยืมออกทุกชื่อเรื่อง สำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ มีประวัติการยืมออก จำนวน 238 ชื่อเรื่อง และรายงานการประชุมสัมมนา ภาษาอังกฤษ มีประวัติการยืมออก จำนวน 70 ชื่อเรื่อง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เนื้อหา สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล การศึกษาทางไกล

*บทความในวารสารฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลงปีที่และฉบับที่ของวารสารจาก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ก.ค.-ธ.ค. 2556 เป็น ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ก.ค.-ธ.ค. 2556

เนื่องจากมีความคลาดเคลื่อนในการเรียงลำดับวารสาร กรณีการอ้างอิงบทความนี้ ขอให้อ้างตามปีและฉบับตามที่แก้ไขใหม่นี้

หากมีข้อสงสัย กรุณาสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โทร.02 504 7588-9

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

Abstract

The objectives of this research were (1) to classify the type and language of the distance education printed materials (2) to classify the contents of the distance education printed materials and (3) to study the use of the distance education collection.

The population was 823 titles of the distance education printed materials, except research in Thai language, journal and article which were stored from the Distance Education Unit, the Information Service Section, the office of Documentation and Information, Sukhothai Thammathirat Open University. These materials were printed during 1978-2010. They were analyzed by using the International Centre for Distance Learning - ICDL classification. The statistics employed were frequency and percentage.

The research findings showed that (1) the type and language of the distance education printed materials were 1) most of the printed materials type was book 440 titles, thesis 208 titles, conference proceedings 123 titles and research 52 titles; the printed materials were published in English language 557 titles and Thai language 266 titles; (2) most of the contents of the distance education printed materials were in the field of General of distance education 196 titles, Teaching material Resources and Media 165 titles and curriculum and curriculum development 25 titles respectively; and (3) printed materials of all types were checked out. When classified by type of printed materials, it was found that all of the Thai language printed materials were checked out. For English language, there were 238 titles checked out, while 70 titles of conference proceedings were checked out.

Keywords: contents analysis, distance education printed materials

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สารสนเทศเป็นข้อมูล ข่าวสาร ความคิด ความรู้ ที่ได้รับการเลือกสรรและประมวลให้เหมาะสมกับการใช้งาน นำมาบันทึกหรือเสนอในสื่อประเภทต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สารสนเทศการศึกษาทางไกล เป็นสารสนเทศประเภทหนึ่งที่น่าเสนอเนื้อหาสาระด้านการศึกษาทางไกล ครอบคลุมการจัดการการศึกษาทางไกลในด้านต่างๆ เช่น ปรัชญา ระบบการศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ระบบสื่อ การประเมินผลการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล เป็นต้น

สารเทศการศึกษาทางไกล เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนในระบบทางไกลของมหาวิทยาลัย ผู้สอนได้ใช้สารสนเทศเป็นข้อมูลประกอบการเขียนประมวลสาระ การกำหนดกิจกรรมในแนวการศึกษาชุดวิชาให้ผู้เรียนปฏิบัติ และใช้เป็นชิ้นงานในแผนกิจกรรมการศึกษาประจำชุดวิชา ให้ผู้เรียนไปดำเนินการศึกษาค้นคว้า วิพากษ์ สังเคราะห์ ในการสัมมนา กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เป็นต้น ผู้เรียนโดยเฉพาะผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาใช้สารสนเทศในการศึกษาหาความรู้ในสาขาใดสาขาหนึ่ง รวมทั้งนำไปอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้า ทำให้ข้อมูลที่น่าเสนอมีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งการใช้สารสนเทศอ้างอิงยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และทักษะในการใช้สารสนเทศที่มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ มีกระบวนการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริงอย่างมีแบบแผนที่เชื่อถือได้

สำนักบรรณสารสนเทศเป็นห้องสมุดส่วนกลางของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย พันธกิจหนึ่งของสำนักบรรณสารสนเทศคือ เป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศการศึกษาทางไกลเพื่อให้บริการแก่บุคลากรและผู้เรียนทางไกล ปัจจุบันสารสนเทศการศึกษาทางไกลที่สำนักบรรณสารสนเทศจัดหา จัดเก็บ และให้บริการ มีทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สารเทศการศึกษาทางไกลในรูปแบบดังกล่าวเรียกโดยรวมว่าเป็นทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล มีหน่วยสนเทศการศึกษาทางไกลเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการสารสนเทศประเภทนี้โดยเฉพาะ

นับแต่มหาวิทยาลัยก่อตั้งใน พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบัน หน่วยสนเทศการศึกษาทางไกลได้สะสมรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทางไกลมาอย่างต่อเนื่อง ตามความก้าวหน้าด้านวิทยาการของการศึกษาทางไกลควบคู่กับพัฒนาการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปัจจุบันหน่วยสนเทศการศึกษาทางไกลให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลทั้งในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุมสัมมนา คู่มือปฏิบัติงาน วารสาร การศึกษาทางไกลฉบับย้อนหลัง และสำเนาบทความวารสารภาษาต่างประเทศ ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูลดัชนีและสาระสังเขปของบทความการศึกษาทางไกลภาษาอังกฤษ

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

โดยที่หน่วยสารสนเทศการศึกษาทางไกลยังไม่ได้สำรวจและจำแนกประเภท เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการในหน่วยว่าเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทใด มีเนื้อหาด้านใด ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลที่มีส่วนใหญ่มิใช่สิ่งพิมพ์ที่ได้รับอภิธานการ ยกเว้นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ตำรา ที่จัดซื้อเข้ามาตามความต้องการของคณาจารย์และนักวิจัย ในการพิจารณาและตัดสินใจซื้อหนังสือ ตำราด้านการศึกษาทางไกลที่ผ่านมา ส่วนใหญ่พิจารณาเนื้อหาจากสารบัญ ชื่อเรื่อง ปีพิมพ์ล่าสุดเป็นหลัก ซึ่งการตัดสินใจซื้อ โดยพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าว อาจทำให้มีทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอ อาจมีการจัดซื้อซ้ำซ้อนเพราะทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเฉพาะด้าน นอกจากนี้ การพิจารณาจากปีที่จัดพิมพ์อาจได้สิ่งพิมพ์ที่เป็น การพิมพ์ใหม่ (reprint) ไม่ใช่การปรับปรุงเนื้อหา (editing) จึงมีผลกระทบด้านการใช้งบประมาณ ถือว่า เป็นการใช้งบประมาณที่ไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะการจัดซื้อหนังสือ ตำราการศึกษาทางไกลภาษาอังกฤษที่ ราคาค่อนข้างสูง แต่มีการใช้น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้หนังสือภาษาไทย จากการสำรวจการใช้ หนังสือภาษาอังกฤษด้านการศึกษาทางไกลบางเล่มโดยพิจารณาจากข้อมูลวันกำหนดส่งที่บันทึกไว้ท้าย เล่มของหนังสือ จะพบว่า มีการใช้ตำราภาษาอังกฤษบางเล่มเพียง 1-2 ครั้งเท่านั้นนับจากวันที่มีการจัดซื้อ และนำตัวเล่มออกให้บริการ และยังพบว่า หนังสือภาษาอังกฤษที่จัดซื้อเข้ามาจำนวนหนึ่ง ไม่มีประวัติการ ยืมออกเลย

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการใช้เทคนิคหรือวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ระเบียบ วิธีการวิจัย โดยใช้กรอบแนวคิดการจำแนกเนื้อหาการศึกษาทางไกลของศูนย์การเรียนรู้ทางไกลระดับสากล (International Centre for Distance Learning -ICDL) โดยการรวบรวมเอกสารที่มีเนื้อหาด้านเดียวกันมา วิเคราะห์หาข้อสรุป และนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบ เป็นวิธีการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ช่วยจำแนก เนื้อหาและประเภทของทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลว่าเป็นสิ่งพิมพ์ด้านใด มีการให้บริการ มากน้อยเพียงใด และมีเนื้อหาประเภทใด อันเป็นแนวทางในการจัดการสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบการจัดการสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล ได้ข้อมูลเนื้อหาสารสนเทศที่ ยังมีจำนวนน้อยแต่มีความสำคัญ จำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติมหรือเป็นสารสนเทศที่มีเนื้อหาที่มีความซ้ำซ้อน เป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้น้อย ขณะเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศด้าน การศึกษาทางไกลจะได้ใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางวิเคราะห์หมวดหมู่และจัดทำรายการทรัพยากร สารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลได้อย่างเหมาะสมต่อไป นับได้ว่าก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านการจัดองค์

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ความรู้การศึกษาทางไกลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการวิจัย อันจะส่งผลดีต่อมหาวิทยาลัย เนื่องจากสารสนเทศ การศึกษาทางไกลมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและ สนับสนุนพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่ทำให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะการตอบสนองใน แผนการปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยที่ระบุเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศการศึกษาทางไกล ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ในระบบการศึกษา ทางไกลแก่ผู้เรียน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการให้บริการการศึกษาด้วยการจัดเตรียม สื่อการศึกษาทางไกลที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา อันเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาเพื่อลด การลาออกกลางคันของนักศึกษาและยุทธศาสตร์ที่ 4 การนำสารสนเทศการศึกษาทางไกลเสนอบนเว็บไซต์ เพื่อเป็นบริการสังคมในระบบทางไกลที่รวมสื่อทางไกลไว้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจำแนกประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล
2. เพื่อจัดกลุ่มเนื้อหาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล
3. เพื่อสำรวจการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล

นิยามศัพท์

การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง วิธีการ เทคนิคการวิจัยที่ใช้จำแนกทรัพยากรสารสนเทศด้าน การศึกษาทางไกลประเภทสิ่งพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ออกเป็นประเภทภาษา จัดกลุ่มเนื้อหาตาม ระบบ ICDL และวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล

ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล หมายถึง สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลและ ฐานข้อมูลดรชนีและสาระสังเขปของบทความด้านการศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการใน หน่วยสนเทศการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ

สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล หมายถึง หนังสือ หนังสืออ้างอิง รายงานการประชุมสัมมนา วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ที่จัดเก็บและให้บริการในหน่วยสนเทศการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสนเทศ สำนัก บรรณสารสนเทศ

หนังสือ หมายถึง หนังสือทั่วไปและหนังสืออ้างอิง ตำราทางวิชาการ คู่มือ เอกสาร ประกอบการเรียนการสอน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่นำเสนอเนื้อหาด้านการศึกษาทางไกล

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

หนังสืออ้างอิง หมายถึง สารานุกรม พจนานุกรม คู่มือ บทความวิทยานิพนธ์ ทำเนียบนาม นามสงเคราะห์ รายชื่อ ดรชนี สารสังเขป สถิติ ที่นำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาทางไกล

รายงานการประชุมสัมมนา หมายถึง เอกสารประกอบการประชุม การสัมมนา และการฝึกอบรมภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ด้านการศึกษาทางไกล

วิทยานิพนธ์ หมายถึง ผลการศึกษาของนักศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกภาษาไทยและภาษาอังกฤษในและต่างประเทศ ที่นำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาทางไกล

งานวิจัย หมายถึง สิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษที่เสนอผลการศึกษา การวิเคราะห์ การประเมินผล ที่มีการนำวิธีการวิจัย (methodology) มาใช้ในการศึกษา ครอบคลุม รายงานการวิจัย รายงานผลการวิจัย รายงานการประเมินผล รายงานการวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาทางไกล

การใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สิ่งพิมพ์ด้านการศึกษาทางไกลจากประวัติการยืมในใบกำหนดส่ง (date due) ท้ายตัวเล่มของสิ่งพิมพ์แต่ละชื่อเรื่อง

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน

- 1) ได้แนวทางการปฏิบัติงานจัดหา จัดหมวดหมู่ทำรายการ และการบริการสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล
- 2) นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะการพิจารณาจำหน่ายออกสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่มีเนื้อหาล้าสมัยและไม่มีการใช้ประโยชน์

ประโยชน์ต่อสำนักบรรณสารสนเทศ

- 1) ได้ข้อมูลประเภทและจำนวนของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการในสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทำให้ทราบถึงปริมาณและความเพียงพอของทรัพยากรสารสนเทศที่จัดเก็บแต่ละประเภท ประเภทและเนื้อหาสารสนเทศการศึกษาทางไกลที่มีจำนวนน้อยหรือยังไม่มีจัดเก็บและให้บริการ
- 2) ได้ข้อมูลการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล ประเภทและเนื้อหาสิ่งพิมพ์ทางไกลที่มีการใช้อย่างต่อเนื่องและมีการใช้น้อย หรือ ไม่มีการใช้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล อีกทั้งยังเป็นการสำรวจจุดอ่อนต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานการจัดการสารสนเทศการศึกษาทางไกลในด้านความซ้ำซ้อนของเนื้อหา เนื้อหาที่มีการจัดหาน้อยแต่มีการใช้มาก

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย

- 1) ได้ข้อมูลสภาพเนื้อหาโดยรวมและการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่มีบริการในสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 2) ได้บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่มีการพิมพ์ระหว่างปี 2521-2553 เพื่อนำไปใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าแก่นักวิจัย นักศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการในหน่วยสารสนเทศการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ตีพิมพ์ พ.ศ.2521-2553 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลประเภทหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและรายงานการประชุมสัมมนา ที่เป็นสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่จัดเก็บที่ชั้นบริการที่ผู้วิจัยสามารถติดตามตัวเล่มได้ ตีพิมพ์ พ.ศ.2521-2553 จำนวนทั้งหมด 823 ชื่อเรื่อง ครอบคลุมหนังสือภาษาไทย หนังสือภาษาอังกฤษ วิทยานิพนธ์ภาษาไทย วิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ งานวิจัยภาษาอังกฤษ รายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย และรายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1) แบบบันทึกและการวิเคราะห์เนื้อหาทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบบันทึกแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับบรรณานุกรมของทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกล ประกอบด้วยชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ ปีพิมพ์และเลขเรียกหนังสือ (call number) ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลประเภทสิ่งพิมพ์ และการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบด้วย ประเภทสิ่งพิมพ์ เนื้อหาหมวดใหญ่และหมวดย่อย และ ตอนที่ 3 เป็นการให้ทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย ปีและจำนวนครั้งที่มีการยืมออกโดยพิจารณาจากข้อมูลการยืมที่ปรากฏในใบกำหนดส่งท้ายเล่มสิ่งพิมพ์แต่ละชื่อเรื่อง

- 2) กรอบการจำแนกเนื้อหาการศึกษาทางไกลของศูนย์การเรียนรู้ทางไกลระดับสากล (International Centre for Distance Learning -ICDL) เนื่องจาก ICDL มีการจัดหมวดหมู่เนื้อหาโดยใช้หลักการเดียวกันกับการจัดหมวดหมู่สาขาวิชาโดยนำวรรณกรรมแต่ละประเภทจำแนกตามเนื้อหาเพื่อสะดวกในการค้นหา แบ่งเนื้อหาหลักเป็น 8 สาขา เริ่มจากหัวข้อกว้างๆ ข้อมูลเชิงหลักการ ทฤษฎี นโยบาย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

สังคมวิทยา ดังปรากฏในหมวด 00 จากนั้นเป็นการแบ่งเนื้อหาการประยุกต์การศึกษาทางไกล ประเภท การศึกษา เนื้อหา ดังปรากฏในหมวด 01 และ 02 ขณะที่ หมวด 03 และ 04 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับนักศึกษา หมวด 05 และ 06 เกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการสอน และหมวด 07 เกี่ยวกับสถาบัน การบริหารจัดการและ บุคลากร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) รวบรวมสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลแต่ละประเภทที่จัดเก็บระหว่างปี 2521-2553 และ ให้บริการในหน่วยสนเทศการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ
- 2) คัดแยกสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลตามประเภทเนื้อหาตามกรอบการจำแนกของศูนย์การเรียนรู้ทางไกลระดับสากล (ระบบ ICDL)
- 3) วิเคราะห์เนื้อหาจากรายการสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลแต่ละประเภทมาวิเคราะห์และ สรุปผลการวิเคราะห์ในรูปแบบบันทึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับบรรณานุกรมของ ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษา ส่วนวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลการจำแนกเนื้อหาทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกล ใช้กรอบการจำแนกของศูนย์การเรียนรู้ทางไกลระดับสากล (ระบบ ICDL)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล มีผลสรุปดังนี้

1. การจำแนกประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล

ประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลจำนวน 823 ชื่อเรื่อง จำแนกเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือมากที่สุด จำนวน 440 ชื่อเรื่อง รองลงมาเป็นวิทยานิพนธ์ จำนวน 208 ชื่อเรื่อง รายงานการประชุมสัมมนา จำนวน 123 ชื่อเรื่อง และน้อยที่สุดเป็นงานวิจัย จำนวน 52 ชื่อเรื่อง เป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้ภาษาอังกฤษ จำนวน 557 ชื่อเรื่อง และภาษาไทย จำนวน 266 ชื่อเรื่อง ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามประเภทของสิ่งพิมพ์ พบว่า เป็นหนังสือภาษาอังกฤษ มากที่สุด จำนวน 389 ชื่อเรื่อง รองลงมาเป็น วิทยานิพนธ์ภาษาไทย จำนวน 184 ชื่อเรื่อง รายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษจำนวน 92 ชื่อเรื่อง งานวิจัยภาษาอังกฤษ จำนวน 52 ชื่อเรื่อง หนังสือภาษาไทย จำนวน 51 ชื่อ และน้อยที่สุดเป็นรายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย จำนวน 31 ชื่อเรื่อง รายละเอียดปรากฏ ดังตารางที่ 1

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลจำแนกตามประเภทและภาษา

ประเภทสิ่งพิมพ์ การศึกษาทางไกล	ภาษา		รวม
	ไทย (ชื่อเรื่อง) (ร้อยละ)	อังกฤษ (ชื่อเรื่อง)	
หนังสือ	51	389	440
วิทยานิพนธ์	184	24	208
งานวิจัย	-	52	52
รายงานการ ประชุมสัมมนา	31	92	123
รวม	266	557	823

2. การจัดกลุ่มเนื้อหาทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล

เนื้อหาหมวดใหญ่ของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล มีเนื้อหาในหมวด 00 การศึกษา

ทางไกล มากที่สุด จำนวน 196 ชื่อเรื่อง รองลงมาเป็น เนื้อหาในหมวด 06 วัสดุการสอน จำนวน 165 ชื่อเรื่อง และน้อยที่สุดเป็นมีเนื้อหาในหมวด 05 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 25 ชื่อเรื่อง และพบว่า หนังสือภาษาอังกฤษ และงานวิจัยภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาในหมวด 00 การศึกษาทางไกล มากที่สุด 140 ชื่อเรื่อง และ 18 ชื่อเรื่องตามลำดับ หนังสือภาษาไทยและวิทยานิพนธ์ภาษาไทย มีเนื้อหาในหมวด 06 วัสดุการสอน มากที่สุด จำนวน 60 ชื่อเรื่องและ 19 ชื่อเรื่องตามลำดับ วิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาในหมวด 01 การประยุกต์การศึกษาทางไกล มากที่สุด รายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย มีเนื้อหาในหมวด 04 การบริหารจัดการนักศึกษา มากที่สุด และรายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาในหมวด 07 สถาบัน บุคลากรและการจัดการ มากที่สุด

นอกจากนี้ ผลการศึกษาสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท พบว่า ครอบคลุมเนื้อหาในหมวดต่างๆ ดังนี้

หนังสือภาษาไทย มีเนื้อหาครอบคลุมหมวด 00 การศึกษาทางไกล 01 การประยุกต์การศึกษาทางไกล 04 การบริหารจัดการนักศึกษา 06 วัสดุการสอน และ 07 สถาบัน แต่ไม่มีเนื้อหาหมวด 02 การเตรียมการ วิธีการเตรียมการ 03 จิตวิทยานักศึกษา และ 05 หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยภาษาอังกฤษมีเนื้อหาครอบคลุมทุกหมวดใหญ่

วิทยานิพนธ์ภาษาไทย มีเนื้อหาครอบคลุมทุกหมวด ยกเว้น 02 การเตรียมการ วิธีการเตรียมการ และ 05 หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร

รายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย มีเนื้อหาครอบคลุมทุกหมวด ยกเว้น 03 จิตวิทยานักศึกษา

รายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาครอบคลุมทุกหมวด ยกเว้น 02 การเตรียมการ วิธีการเตรียมการ รายละเอียดปรากฏตาม ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลจำแนกตามประเภทและเนื้อหาหมวดใหญ่

ประเภท เนื้อหาหมวด ใหญ่	หนังสือ ภาษาไทย (จำนวน)	หนังสือ ภาษาอังกฤษ (จำนวน)	วิทยานิพนธ์ ภาษาไทย (จำนวน)	วิทยานิพนธ์ ภาษาอังกฤษ (จำนวน)	งานวิจัย ภาษาอังกฤษ (จำนวน)	รายงานการ ประชุมสัมมนา ภาษาไทย (จำนวน)	รายงานการ ประชุมสัมมนา ภาษาอังกฤษ (จำนวน)	รวม
00 การศึกษา ทางไกล	7	140	5	4	18	2	20	196
01 การประยุกต์ การศึกษา ทางไกล	4	45	35	5	5	3	15	112
02 การ เตรียมการ วิธีการเตรียมการ	-	34	-	1	3	1	-	39
03 จิตวิทยา นักศึกษา	-	20	26	4	6	-	4	60
04 การบริหาร จัดการนักศึกษา	7	28	30	1	4	8	4	82
05 หลักสูตร	-	15	-	2	3	3	2	25
06 วัสดุการสอน	19	45	60	4	8	7	22	165
07 สถาบันฯ	14	62	28	3	5	7	25	144
รวม	51	389	184	24	52	31	92	823

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

3. เนื้อหาหมวดย่อยของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล มีเนื้อหาหมวดย่อยในแต่ละหมวดใหญ่

แตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงเนื้อหาหมวดย่อยของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลจำแนกตามประเภทและภาษา

เนื้อหา หมวดใหญ่	เนื้อหาหมวดย่อย	
	สิ่งพิมพ์ภาษาไทย	สิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษ
00 การศึกษา ทางไกล	หนังสือ มีเนื้อหา 00 การศึกษาทางไกลทั่วไป 05 ทฤษฎี ปรัชญาการศึกษาทางไกล รายงานการประชุมสัมมนา มีเนื้อหาเฉพาะ หมวดย่อย 00การศึกษาทางไกลทั่วไป	หนังสือ มีเนื้อหาครอบคลุมหมวดย่อย วิทยานิพนธ์ มีเนื้อหา 10 การวางแผน นโยบายการศึกษาทางไกล 20 สังคมวิทยา การเข้าถึงและ 30 อนาคตการศึกษาทางไกล
01 การ ประยุกต์ การศึกษา ทางไกล	หนังสือ มีเนื้อหา 00 การประยุกต์ ทั้งไปและ การศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยานิพนธ์ มีเนื้อหาทุกหมวดย่อยยกเว้น 32 การฝึกอบรมทางไกลในสถานประกอบการ และ 33 กลุ่มช่างฝีมือ	หนังสือ มีเนื้อหาครอบคลุมหมวดย่อยทั้งหมด
02 การ เตรียมการ และวิธีการ เตรียมการ	สิ่งพิมพ์ทุกประเภทมีเนื้อหาหมวดย่อย ยกเว้น รายงานการประชุมสัมมนา มีเนื้อหา เฉพาะหมวดย่อย 35 การศึกษาด้าน สุขภาพ	หนังสือมีเนื้อหาครอบคลุมทุกหมวดย่อย ยกเว้น หมวดย่อย 45 การฝึกอบรมด้าน การค้า งานวิจัย มีเนื้อหาเฉพาะหมวดย่อย 05 การ เตรียมการสอนและการรู้หนังสือ 15 มนุษยศาสตร์ และ 40 การฝึกอบรมด้าน วิชาชีพ วิทยานิพนธ์ มีเนื้อหาเฉพาะหมวดย่อย 15 มนุษยศาสตร์

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เนื้อหา หมวดใหญ่	เนื้อหาหมวดย่อย	
	สิ่งพิมพ์ภาษาไทย	สิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษ
03 จิตวิทยา นักศึกษา แรงจูงใจ	สิ่งพิมพ์ทุกประเภทมีเนื้อหาหมวดย่อย ทุกหมวด	หนังสือ มีเนื้อหาหมวดย่อยทุกหมวด ยกเว้น หมวดย่อย 05 จิตวิทยาการเรียนรู้ งานวิจัยมีเนื้อหาเฉพาะหมวดย่อย 10 แรงจูงใจ และความสำเร็จ 20 คุณลักษณะผู้เรียน และ 25 การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนแบบเปิด
05 หลักสูตร และการจัดการ หลักสูตร	สิ่งพิมพ์ทุกประเภทไม่มีเนื้อหา หมวดย่อย 05 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 20 กระบวนการผลิตหลักสูตร และ 25 การ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักสูตร	หนังสือ รายงานการประชุมสัมมนามีเนื้อหา เฉพาะหมวดย่อย 05 กระบวนการพัฒนา หลักสูตร 10 กระบวนการผลิตหลักสูตร และ 25 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักสูตร
06 วัสดุการ สอนแหล่ง ทรัพยากร	สิ่งพิมพ์ทุกประเภท มีเนื้อหาหมวดย่อย ทุกหมวด ยกเว้น รายงานการประชุมสัมมนา ไม่มีเนื้อหาหมวดย่อย 05 วัสดุการเรียนรู้ที่ เผยแพร่และหมวด 15 โทรศัพท์	สิ่งพิมพ์ทุกประเภท มีเนื้อหา หมวดย่อยทุก หมวดยกเว้นวิทยานิพนธ์ไม่มีเนื้อหา 05 วัสดุ การสอน แหล่ง สื่อ และ 30 คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน
07 สถาบันการ บริหารจัดการ	สิ่งพิมพ์ทุกประเภท ไม่มีเนื้อหาหมวดย่อย 05 ทวนการศึกษา 25 การประเมินให้การ รับรอง วิทยานิพนธ์ ไม่มีเนื้อหาหมวดย่อย 25 การประเมินให้การรับรอง รายงานการประชุมสัมมนา ไม่มีเนื้อหา หมวดย่อย 00 สถาบัน บุคลากร 20 การพัฒนาสถาบันและ 25 การประเมิน ให้การรับรอง	วิทยานิพนธ์ มีเนื้อหาย่อย เฉพาะการบริหาร จัดการสถาบันและการพัฒนาสถาบัน งานวิจัยไม่มีเนื้อหาหมวดย่อย 00 สถาบัน บุคลากร 20 การพัฒนาสถาบันและการ ประเมิน ให้การรับรอง รายงานการประชุมสัมมนา ไม่มีเนื้อหาหมวด ย่อย 10 การวางแผน นโยบาย การจัดการ กลยุทธ์

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

โดยสรุป สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล มีเนื้อหาหมวด 00 การศึกษาทางไกล มากที่สุด รองลงมาหมวดวัสดุการสอน และหมวดสถาบัน การบริหารจัดการ โดยสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลยังคงขาดเนื้อหาบางส่วนโดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ภาษาไทย จำแนกตามหมวดใหญ่ ดังนี้

หมวด 00 การศึกษาทางไกล ไม่มีเนื้อหาย่อยด้านบทบัญญัติ กฎหมายการศึกษาทางไกล งบประมาณ ค่าใช้จ่าย แม้จะมีในหนังสือภาษาอังกฤษบางชื่อเรื่อง กล่าวคือ หมวด 01 ไม่มีเนื้อหาส่วน การศึกษาทางไกลกับกลุ่มพิเศษ ผู้พิการ กลุ่มเชื้อชาติ แรงงาน การศึกษาของกองทัพ กลุ่มช่างฝีมือ หมวด 02 การเตรียมการ ไม่มีเนื้อหาการฝึกอบรมด้านการค้า การสอนการศึกษาทางไกลในสาขาวิชาต่างๆ หมวด 03 จิตวิทยา แรงจูงใจ มีสิ่งพิมพ์จำนวนน้อย โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ภาษาไทย หมวด 04 การบริหารจัดการนักศึกษา ไม่มีเนื้อหาการโอนหน่วยกิต หมวด 05 การพัฒนาหลักสูตร ไม่มีเนื้อหาย่อยกระบวนการผลิตหลักสูตร

4. การสำรวจการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล

สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ หนังสือภาษาไทย จำนวน 48 ชื่อเรื่อง หนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน 384 ชื่อเรื่อง รายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย จำนวน 31 ชื่อเรื่อง และรายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษ จำนวน 92 ชื่อเรื่อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลประวัติการยืมของสิ่งพิมพ์โดยภาพรวม พบว่า สิ่งพิมพ์ทุกประเภทดังกล่าวมีประวัติการยืม

การใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล จำแนกตามประเภทสิ่งพิมพ์ หนังสือ และรายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทยมีประวัติการยืมทุกชื่อเรื่อง ส่วนหนังสือภาษาอังกฤษมีประวัติการยืม จำนวน 238 ชื่อเรื่อง ไม่มีประวัติการยืมจำนวน 146 ชื่อเรื่อง และรายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษมีประวัติการยืมจำนวน 70 ชื่อเรื่อง ไม่มีประวัติการยืมจำนวน 22 ชื่อเรื่อง สิ่งพิมพ์แต่ละประเภทมีจำนวนครั้งการยืมแตกต่างกันไป โดยพบว่า หนังสือภาษาอังกฤษมีจำนวนครั้งการยืมมากที่สุด จำนวน 978 ครั้ง รองลงมา รายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษมีการยืม 128 ครั้ง หนังสือภาษาไทย จำนวน 112 ครั้ง และน้อยที่สุดเป็นรายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย มีการยืม 33 ครั้ง

เมื่อจำแนกจำนวนครั้งการยืมตามช่วงระยะเวลาการตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ พบว่า หนังสือภาษาไทยมีจำนวนครั้งการยืมมากที่สุดในช่วง พ.ศ. 2544-2548 (ค.ศ.2001-2005) จำนวน 33 ครั้ง หนังสือภาษาอังกฤษมีจำนวนครั้งการยืมมากที่สุดในช่วง พ.ศ. 2539-2543 (ค.ศ.1996-2000) จำนวน 297

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ครั้ง รายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทยมีจำนวนครั้งการยืมมากที่สุดในช่วง พ.ศ 2529-2533

(ค.ศ.1986-1990) และ พ.ศ. 2534-2538 (ค.ศ.1991-1995) จำนวน 9 ครั้ง และรายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษมีจำนวนครั้งการยืมมากที่สุดในช่วง พ.ศ.2529-2533 (ค.ศ.1986-1990) จำนวน 49 ครั้ง

เมื่อพิจารณาการยืมสิ่งพิมพ์ตามช่วงปีที่มีการยืมสิ่งพิมพ์ พบว่าหนังสือภาษาไทย มีการยืมในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 (ค.ศ.2003-2007) สูงสุด จำนวน 46 ครั้ง หนังสือภาษาอังกฤษ มีการยืมในช่วงปี พ.ศ.2541-2545 (ค.ศ.1998-2002) สูงสุด จำนวน 357 ครั้ง รายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย การยืมในช่วงปี 2541-2545 (ค.ศ.1998-2002) สูงสุด จำนวน 10 ครั้ง และ รายงานการประชุมสัมมนาภาษาอังกฤษมีการยืมในช่วงปี พ.ศ.2541-2545 (ค.ศ.1998-2002) สูงสุด จำนวน 53 ครั้ง รายละเอียด ปรากฏ ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนครั้งของการยืมสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลจำแนกตามประเภทสิ่งพิมพ์ และช่วงปีที่มีการยืม

ประเภทสิ่งพิมพ์ (ชื่อเรื่อง)	ช่วงปีที่มีการยืม (ครั้ง)					รวม
	พ.ศ.2523-2534 (ค.ศ.1980-1991)	พ.ศ.2535-2540 (ค.ศ.1992-1997)	พ.ศ.2541-2545 (ค.ศ.1998-2002)	พ.ศ.2546-2550 (ค.ศ.2003-2007)	พ.ศ.2551-2555 (ค.ศ.2008-2012)	
หนังสือภาษาไทย (48)	17	14	21	46	14	112
หนังสือ ภาษาอังกฤษ (384)	84	166	357	239	132	978
รายงานการประชุมสัมมนา ภาษาไทย (31)	5	8	10	6	4	33
รายงานการประชุมสัมมนา ภาษาอังกฤษ (92)	17	25	53	21	12	128
รวม	123	213	441	312	162	1,251

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

จากผลการวิจัยมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. **ประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล** จากผลการศึกษาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการในสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และรายงานการประชุมสัมมนา เป็นหนังสือมากที่สุด รองลงมา คือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และน้อยที่สุดเป็นรายงานการประชุมสัมมนา สิ่งพิมพ์ทั้ง 4 ประเภทเป็นสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย เป็นไปตามภารกิจหลักของการจัดบริการทรัพยากรสารสนเทศขององค์กรบริการ เช่น ห้องสมุด ที่จัดหาหนังสือมาให้บริการมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น (สำนักบรรณสารสนเทศ, 2552) เนื่องจากหนังสือเป็นสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอข้อมูลพื้นฐาน ทฤษฎี ประวัติพัฒนาการ และวิทยาการ อีกทั้งมีการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ห้องสมุดสามารถจัดหาให้บริการได้ อีกทั้งสิ่งพิมพ์จะมีความน่าเชื่อถือในการนำไปอ้างอิงทางวิชาการ

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่าสิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์และรายงานการประชุมสัมมนามีจำนวนน้อย โดยเฉพาะวิทยานิพนธ์ที่มีจำนวนน้อย อาจเป็นเพราะเนื้อหาทางการศึกษาทางไกล เป็นการศึกษาเฉพาะด้าน กอปรกับการขอสำเนาวิทยานิพนธ์เข้าห้องสมุดในปัจจุบันต้องขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา ห้องสมุดจะได้มาด้วยการได้รับหรือขออภินันทนาการจากเจ้าของผลงานที่เป็นนักศึกษาหรืออาจารย์ที่ปรึกษา จึงเป็นข้อจำกัดของการจัดหาตัวเล่มมาให้บริการ (กลิ่นปทุมทองนาถ, สัมภาษณ์, 2555) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสามารถเข้าถึงวิทยานิพนธ์ในรูปอิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้แล้ว เป็นช่องทางที่สืบค้นได้สะดวกรวดเร็ว ส่วนรายงานการประชุมสัมมนาที่มีจำนวนน้อยเนื่องจากเผยแพร่เฉพาะในช่วงที่มีการจัดประชุมสัมมนา จึงมีการผลิตจำนวนน้อย กอปรกับการเข้าถึงเพื่อจัดหาบริการค่อนข้างยากกว่าการจัดหาหนังสือ เพราะไม่วางจำหน่าย จึงต้องจัดหาโดยวิธีขอบริจาคจากหน่วยงานที่จัดประชุมสัมมนาหรือจากบุคลากรที่เข้าร่วมประชุมสัมมนา

ในส่วนของภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล ที่ผลการศึกษาพบว่ามีภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทยทั้งสิ่งพิมพ์ทั้ง 4 ประเภท ยกเว้นงานวิจัยที่มีภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ (แต่ไม่ได้เลือกมาศึกษาเป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้) จำนวนสิ่งพิมพ์ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในต่างประเทศมีการจัดทำและเผยแพร่งานวิชาการด้านการศึกษาทางไกลแพร่หลายมากกว่าในประเทศไทย ทำให้

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ห้องสมุดสามารถจัดหาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลเข้ามาให้บริการได้อย่างสะดวกและต่อเนื่องมากกว่า สิ่งพิมพ์ภาษาไทย (สถิติการปฏิบัติงานหน่วยสนเทศการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสนเทศ ปี 2555)

2. เนื้อหาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลนำเสนอเนื้อหาครอบคลุมทุกหมวดตามระบบการจัดหมวดหมู่ ICDL คือสิ่งพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีการนำเสนอหมวดเนื้อหาการศึกษาทางไกลทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาหมวดวัสดุการสอน สถาบัน และการจัดการ อาจเป็นเพราะว่าในหมวดเนื้อหาการศึกษาทางไกลทั่วไปเป็นหมวดเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาทางไกล นำเสนอเนื้อหาแนวคิด ทฤษฎี ประวัติ พัฒนาการ และแนวโน้มของการศึกษาทางไกล หมวดวัสดุการสอนมีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนมาก เพราะระบบการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาผ่านสื่อ วัสดุการสอน จึงผลิตและเผยแพร่เนื้อหาส่วนนี้จำนวนมากและหลากหลายประเภท นอกจากนี้มีการผลิต พัฒนา วิจัยสื่อการสอนเพื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อสมัยใหม่ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำมาใช้ในการเรียนทางไกลในสิ่งแวดล้อมเสมือนจริง ส่วนหมวดสถาบันการจัดการ เป็นหมวดที่นำเสนอเนื้อหาการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาทางไกล ซึ่งครอบคลุมเนื้อหากว้างและเฉพาะเจาะจงของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง จึงทำให้มีการผลิตสิ่งพิมพ์และเผยแพร่เนื้อหาหมวดนี้จำนวนมากและหลากหลายประเภท

3. การใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกล สิ่งพิมพ์ทุกประเภทมีประวัติการยืมโดยสิ่งพิมพ์ภาษาไทยมีการยืมทุกชื่อเรื่อง ส่วนสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษมีการยืมไม่ครบทุกชื่อเรื่อง โดยเฉพาะหนังสือภาษาอังกฤษพบว่าไม่มีการยืมเป็นจำนวนกว่า 140 ชื่อเรื่อง และมีการยืมเพียง 1 หรือ 2 ครั้ง ตั้งแต่การจัดซื้อเข้ามาจำนวนมาก อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านความเข้าใจภาษา (สถิติการยืมสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล, 2550-2555) เมื่อนำผลการศึกษามาพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการจัดหาสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ พบว่า หนังสือภาษาอังกฤษมีการจัดหาด้วยวิธีการซื้อมากกว่าหนังสือภาษาไทย และมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าหนังสือภาษาไทย ขณะที่ผลการศึกษาพบว่า หนังสือภาษาอังกฤษบางรายการไม่มีการใช้เลยนับแต่จัดหาเข้ามา เช่น planning and development open and distance learning : a quality assurance approach, 2002 จัดหาด้วยวิธีการจัดซื้อ ในราคา 6,200 บาท ตั้งแต่ปี 2550 แต่ยังไม่มีการใช้ (ยืมออก) หรือ Funding distance education projects, 1991 จัดหาด้วยวิธีการจัดซื้อ ในราคา 4,105 บาท เมื่อปี 2538 แต่ยังไม่มีการใช้เช่นกัน เป็นต้น

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

หนังสือภาษาอังกฤษมีจำนวนครั้งการยืมมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น เนื่องจากมีปริมาณมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น อีกทั้งมีเนื้อหาที่หลากหลายครอบคลุมมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น นอกจากนี้ จำนวนครั้งการยืมกับช่วงระยะเวลาการตีพิมพ์พบว่าสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทมีจำนวนครั้งการยืมที่สูงสุดในช่วงระยะเวลา สัมพันธ์กับจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในช่วงระยะเวลานั้นๆ เช่น หนังสือภาษาไทย มีการยืมในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 (ค.ศ. 2003-2007) สูงสุด จำนวน 46 ครั้ง ซึ่งช่วงระยะเวลาดังกล่าว หนังสือตีพิมพ์จำนวน 16 ชื่อเรื่อง มากกว่าในช่วงระยะเวลาอื่น ทำให้มีจำนวนการยืมมากกว่าช่วงอื่น เป็นต้น

ช่วงปีที่มีการยืมสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล ส่วนใหญ่มีการยืมสูงสุดหรือมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2541-2545 และ พ.ศ. 2546-2550 นั้น เป็นช่วงที่มีการผลิตงานวิชาการและงานวิจัยด้านการศึกษาทางไกล เนื่องจากเป็นช่วงของการเปิดโอกาสให้บุคลากรฝึกอบรมเป็นนักวิจัย และมีการให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยทางไกล ตลอดจนมีการเปิดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา จึงทำให้การยืมสิ่งพิมพ์ทางไกลเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย (คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาโท, 2550)

บทสรุป

การวิเคราะห์เนื้อหาและการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล เป็นการศึกษาประเภท ภาษา เนื้อหา และการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการ โดยสำนักบรรณสารสนเทศซึ่งเป็นห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยพบว่า 1) ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกลส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือภาษาอังกฤษ รองลงมาเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์ภาษาไทย และน้อยที่สุดเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทย 2) สิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านการศึกษาทางไกล รองลงมาเป็นเนื้อหาด้านวัสดุการสอน และน้อยที่สุด เป็นเนื้อหาด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร 3) การใช้ทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกล สิ่งพิมพ์ทุกประเภทมีประวัติการยืมออก โดยมีประวัติการยืมออกสิ่งพิมพ์ภาษาไทยมากกว่าสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ พบว่า หนังสือและรายงานการประชุมสัมมนาภาษาไทยมีประวัติการยืมทุกชื่อ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้นำไปเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกล ทั้งในด้านนโยบาย การจัดหา การจัดเก็บ การคัดออกหรือจำหน่ายออก และการให้บริการสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ต่อไป

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักบรรณสารสนเทศ

ด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศการศึกษาทางไกล

1.1 ประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล

ผลการจำแนกประเภทและภาษาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่พบว่าส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาอังกฤษและวิทยานิพนธ์ภาษาไทย สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือภาษาไทย งานวิจัยและรายงานการประชุมสัมมนา มีจำนวนน้อย กอปรกับผลการสำรวจการใช้สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลพบว่า มีการใช้สิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษน้อยกว่าสิ่งพิมพ์ภาษาไทย จากข้อมูลดังกล่าว ห้องสมุดอาจเน้นการจัดหาสิ่งพิมพ์ภาษาไทยให้มากขึ้น ส่วนสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษให้ปรับเปลี่ยนจากการจัดหาในรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่ต้องมีค่าใช้จ่าย เป็นการจัดหาในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงได้ฟรีผ่านเว็บไซต์หน่วยงานและสถาบันการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์ รายงานการประชุมสัมมนา บทความวารสาร

1.2 เนื้อหาของสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกล

สิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลที่จัดเก็บและให้บริการในห้องสมุดยังขาดเนื้อหาด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักสูตร ทนการศึกษา กฎหมาย และบทบัญญัติ การโอนหน่วยกิต และการฝึกอบรมวิชาชีพทางไกล ห้องสมุดจึงควรจัดหาสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลให้ครอบคลุมเนื้อหาเหล่านี้ หรืออาจจัดหาในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์

ด้านการดำเนินการกับสิ่งพิมพ์ที่มีการใช้น้อยหรือ ไม่มีการใช้

การใช้สิ่งพิมพ์ที่พบว่า มีสิ่งพิมพ์จำนวนหนึ่งที่มีการใช้น้อยมาก และมีจำนวนหนึ่งไม่มีการใช้เลยตั้งแต่การจัดซื้อเข้ามา ห้องสมุดควรดำเนินการกับสิ่งพิมพ์เหล่านี้โดยอาจนำสิ่งพิมพ์ปัจจุบันที่มีการใช้น้อยมาจัดแสดงหรือแนะนำ ประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์สำนัก ส่วนสิ่งพิมพ์เก่าและมีเนื้อหาไม่ทันสมัยอาจพิจารณาจำหน่ายออก

2. ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ อาจก่อให้เกิดแรงบันดาลใจแก่นักวิชาการ ผู้สอนของมหาวิทยาลัย ในการผลิตสิ่งพิมพ์การศึกษาทางไกลให้ครอบคลุมเนื้อหา และรูปแบบ โดยอาจผลิตในรูปแบบอื่นนอกจาก

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

สิ่งพิมพ์โดยเฉพาะในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อันเป็นช่องทางที่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดทำต้นฉบับและยังเป็นช่องทางที่สะดวกในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเชิงสำรวจการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านการศึกษาทางไกลผ่านระบบการยืมคืนห้องสมุดอัตโนมัติ (circulation transaction log)
2. ควรศึกษาวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัยด้านการศึกษาทางไกลจากบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารด้านการศึกษาทางไกลต่างประเทศที่จัดเก็บและให้บริการในห้องสมุด

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556

บรรณานุกรม

กลืนปทุม ทองนาค (14 พฤศจิกายน 2555) บรรณารักษ์ชำนาญการ สัมภาษณ์ โดยจุฑารัตน์ นกแก้ว

หน่วยจัดหาทรัพยากร ฝ่ายเทคนิค สำนักบรรณสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2550) **คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาโท** นนทบุรี โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน 2555, จาก

http://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/MASTER/Master_manual.pdf

สุมาลี สังข์ศรี (2549) **การศึกษาทางไกล** นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาภากร ชาติโลหะ (2545) **การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันออก**

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

อุทุมพร (ทองอุไร) จามรมาน (2531) **การสังเคราะห์งานวิจัย: เชิงปริมาณเน้นวิธีวิเคราะห์เมตต้า**

กรุงเทพฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟันนี้พับบลิชซิ่ง

อุบลรัตน์ สุนทรธรรมาสัน (2530) **การวิเคราะห์ค่านิยมของสังคมไทยจากหนังสืออ่านสำหรับเด็ก**

ระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

International Centre for Distance Learning. The Open University.(1991). Distance Education Database Prepared for Commonwealth of Learning. Milton Keynes : International Centre for Distance Learning